

kislino idealno, saj jih ubija tudi v zalegi. Stalno ima zaposlenih šest ljudi, žal pa nima naslednika. Sin je vojaški pilot, hčerka pa profesorica filozofije.

Po njegovem so problem izraelskega čebelarstva predvsem omejeni pašni viri, saj v državi, ki je le nekoliko večja od Slovenije, živi kar 8 milijonov ljudi. V prihodnje se bodo površine, na katerih zdaj rastejo divje medovite rastline, še občutno zmanjšale, saj hitro povečujoče se število prebivalstva potrebuje vedno več

hrane, zato bodo potrebne vedno nove plantaže, za njihovo namakanje pa bo nujno poiskati tudi nove vire sladke vode. In kaj meni izraelski čebelar Shai Spector o slovenskem čebelarstvu? Kranjska čebela ima brez dvoma veliko odličnih lastnosti, toda za velike čebelarke obrate je resna težava njena rojivost. ■

Franc Šivic

Vir: ustna informacija

IZ PRAKSE ZA PRAKSO

Čebelji rop in moje izkušnje s tem pojavom

Janez Bauer, bauer@amis.net

V teh jesenskih mesecih pogosto opazimo pokuse tujih čebel, da bi vdrle v panj, poln zimске zaloge. Pašnih virov ni več, iz panjev pa diši sladka medicina, tako da čebele marsikje le s težavo ubranijo svojo zimsko zalogo. To se dogaja predvsem tam, kjer so čebelnjaki blizu skupaj, tako da je na majhnem prostoru velika gostota čebel.

Pri mojem čebelnjaku je v krogu enega kilometra več kot deset različno velikih čebelarstev (s tremi ali celo tridesetimi panji). Osrednja paša je na smreki, drugače pa čebele dobijo komaj za sproti. Zaradi tega so poskusi ropa jeseni stalno na dnevnem redu. Tuje čebele so izropale tudi nekaj mojih čebeljih družin, še posebej letos, ko so čebelje družine zelo oslabele zaradi napada varoj. Kar takoj moram povedati, da krivde za rop nikoli nisem valil na koga drugega, temveč sem jo vedno pripisal kar samemu sebi. Izjema se je morda zgodila samo enkrat, ko se

je sosedu mudilo, tako da je svoje čebele nakrmil že ob štirih popoldne. Ob petih so bile vse njegove in moje čebele pred mojim čebelnjakom, kjer so se pretepale, da je bilo groza in strah. Lahko pa se tudi primeri, da so čebele roparice last istega čebelarja kot napadene čebele, kajti znan je pojav tihega ropa čebel med družinami v istem čebelnjaku. Takrat ne letajo, ampak naredijo podobno kot mravlje kolono od enega panja do drugega.

Za razumevanje ropa si moramo najprej ogledati življenje čebel. Čebele se med seboj sporazumevajo z vonjem in po njem se tudi prepoznavajo. Vsaka čebelja družina ima svoj vonj. Tega proizvaja matica (feromon) in čebele ga raznašajo po vsem panju. Čebele vohajo s tipalkami. Pri vhodu v panj stražarke vsako čebelo, ki želi vstopiti, otipajo ter na ta način in po njenem vedenju ugotovijo, ali je iz domačega panja. V nasprotnem jo preženejo, napadejo in celo umorijo. Kadar v panju ni feromona ali ga ni dovolj, se čebele počutijo brezdodne in zato tudi slabše branijo svoj panj. Roparice, ki seveda niso nič drugega kot čebele nabiralke, hitro najdejo tako družino in začne se obleganje panja.

Čebele torej slabše branijo svoj panj, kadar v panju ni matice in s tem tudi ne feromona, kadar je matica stara in ji zmanjkuje feromona ali kadar je matica zbolela za varozo ali nosemo, zaradi česar ne izloča toliko feromona. Pri slabših družinah, v katerih je malo čebel in še te so stisnjene v kakšen kot, feromon prav tako ne doseže vhoda v panj, tako da stražarke pri vhodu nimajo vonja, ki bi ga branile. Taka čebelja družina se ne brani prav silovito, saj

Vhod v panj zožimo na širino ene čebele. Pred vhomom se stražarke stepejo z vsako roparico. Na desni je videti, kako se čebele prašijo.

čebele ne zaznavajo domačega vonja. Zato je hitro tarča roparic.

Rop torej lahko najprej pričakujemo pri brezmatičnih družinah ter pri družinah s staro ali bolno matico, pa tudi pri manj živalnih družinah. Čebele roparice najprej z vseh strani pritiskajo na vhod v panj. Kolikor večji je vhod, toliko lažje bodo prišle v panj. Branilke tekajo po bradi in skušajo pregnati roparice. Kadar roparice že vstopajo v panj, se nekaj panjskih čebel postavi na brado in iz panja ventilira zrak. Na ta način skušajo povečati dotok feromona k vходу v panj in okrepiti obrambo. Ko čebele roparice vstopijo v panj, najprej poiščejo matico in jo umorijo. Nanjo se usede kar nekaj roparic in jo zbadajo z želi ali pa jo obkrožijo in v gruči stisnejo do zadušitve. Matica, ki umre, ne izloča več feromona, čebele nimajo več doma, da bi ga branile, in pot do medenih zalog je na široko odprta.

Za vse čebelarje je najpomembnejše vprašanje, kako preprečiti rop oz. kako pomagati izropani družini. Poglavitno in najpomembnejše je, da imamo mlado, zdravo matico, ki izloča dovolj feromona za celotno prostornino panja. Da preprečimo morebitne nove poskuse ropa, pripravimo vhode v panj na širino ene čebele. Na ta način bodo domače stražarke lažje nadzorovale vstop v panj. Zmanjšajmo prostornino panja in izpraznimo medišče, da bo v panju dovolj matičnega feromona. Kadar tudi to ne zaleže, čebeljo družino premestimo v manjši panj oz. prašilček z najmanj petimi sati in jo odnesemo proč. Pet-satni prašilček z dovolj zimske zaloge odlično preživi še tako hudo zimo.

Rop se kaj rad pojavi tudi v sosednjih panjih, tako da lahko roparice opustošijo vse panje v čebelnjaku. V tem primeru ne pomaga nikakršno zapiranje panjev, saj se roparice preusmerijo v prvi sosednji panj. Prav tako ne zaleže niti postavljanje ogledal ali plastičnih ovir, saj s tem rop samo nekoliko odložimo. Čebelje družine tako ne moremo več rešiti. Najbolje je ukrepati takole:

- iz panja poberemo vse satje; čebele ometemo, sate z zimsko zalogo shranimo, sate z ostanki zalege pa pozneje pretopimo;
- na široko odpremo vhod v panj;
- na široko odpremo zadnja vrata panja;
- odpremo okno v čebelnjaku.

Na ta način bodo roparice sicer vstopile v panj, v njem pa ne bodo našle ničesar. Skozi odprta vrata in okno bodo odletele domov in v domačem panju sporočile, da niso našle ničesar. Rop bo v dvajsetih minutah ponehal. Na ta način smo ohranili satje in sosednje čebelje družine ubranili pred napadom roparic. Zvečer panj zapremo, očistimo in razkužimo. Spomladi vanj naselimo rezervno družino.

Rop – roparice so že vdrlle v panj.

Kot dokaz učinkovitosti teh ukrepov naj vam prikažem svojo letošnjo izkušnjo.

Ker letos ni bilo veliko rojev, nisem mogel vzrediti dovolj matic za rezervo in zamenjavo. Zato sem prvega julija naredil nekaj trisatnih prašilčkov z enodnevno zalogo. V vsak prašilček sem dal en sat z enodnevno zalogo, en sat stare zalege in en medeni sat. Vsakega sem odnesel na drugo lokacijo, da se matica oprashi. Bomo videli kaj bo, sem si rekel. Ob kontroli ob koncu julija so nove matice v vseh prašilčkih veselo zalegale. Bilo je že za dlan nove zalege. Ker tako majhne družine ne morejo samostojno preživeti zime, sem jih vstavil v medišča močnih družin ter jih še okrepil s satom pokrite zalege. Matično rešetko sem seveda zaprl. V plodišču panja je ostala stara močna družina z dve leti staro matico. Tako sem si pripravil teren za pomladansko zamenjavo matice. Zgodilo pa se je, da so čebele roparice začele ropati spodnjo družino. Čeprav je bilo čebel še veliko, vsaj poleti, je bil to eden izmed najmočnejših panjev. Pripril sem vhod v panj, vendar je roparicam po vsakodnevnem pretepanju le uspelo vdreti vanj, zato sem ga moral izprazniti. V družini, ki je bila naseljena v medišču, pa je bilo vse mirno. Čeprav je bilo čebel samo za nekaj peščic, roparice niso niti poskušale vdreti v panj.

Recept za uspešno obrambo pred čebeljim ropom je torej mlada, kakovostna matica, ki oddaja obilo feromona. Čebelji rop je namreč samo naravna selekcija čebel, pri kateri boljši premaga slabšega. S človeškega oz. gospodarskega stališča seveda vsaka taka naravna selekcija povzroči ekonomsko škodo. Zato čebele zavijamo v vato in pazimo, da se jim ja ne bi kaj zgodilo. Selekcija kranjske čebele bi se morala usmeriti tudi v to, saj bomo le tako lahko ohranili zdrav in kakovosten rod naše čebele. ■